

که فرد با تنوع زیاد مصارف مادّی و فرهنگی مواجه است. مثلاً در خرید گوشی تلفن، انتخابی باید داشته باشد تا بتواند نیاز ضروری دیگری را نیز برآورده کند. اینجاست که از خرید گوشی برنده اول دست برمی‌دارد و به مدل پایین‌تری با همان امکانات بسنده می‌کند.

برندپوشی وسیله‌ای برای خودنمایی و جلوه‌فروشی و پرکردن جیب شرکت‌های تجاری بزرگ است.

در اولویت‌بندی و طبقه‌بندی هزینه‌ها، دو چیز امکان تصمیم‌گیری خردمندانه را فراهم می‌کند:

۱. عمل آگاهانه و شناخت ضروریات زندگی؛

۲. داشتن اطلاعات کافی دربارهٔ قیمت کالا و خدمات.

مدیریت خردمندانه هزینه‌ها در خانواده‌های کم‌درآمد با توجه به تورم موجود دشوار است و نداشتن آگاهی و دانش کافی زیان وارد می‌کند. این موضوع در خانواده‌های پردرآمد در کوتاه‌مدت زیان هنگفتی وارد نمی‌کند، ولی در درازمدت پیامدهای شکنندهٔ آن برای اقتصاد خانوار آشکار خواهد شد.

۳. پس‌انداز

پس‌انداز به عنوان یک رفتار اقتصادی، از منظر اخلاقی باید هدفمند و پیش‌بینی‌پذیر باشد.

۳-۱. پس‌انداز هدفمند

با توجه به اهدافی که دربارهٔ امر پس‌انداز مطرح است، دو گونه پس‌انداز قابل تصویر است:
الف. پس‌انداز خوب: اگر به هدف منطقی و عقلایی برای حفظ عزت نفس و آبروی مؤمن نزد دیگران، پیشگیری از ابتلا به فقر، توسعهٔ امکانات برای اهل و عیال در آینده، انجام واجبات و امور خیر (از قبیل وقف، انفاق، راه‌سازی، آبرسانی، احداث پل، مدرسه، بیمارستان و...) باشد، پس‌انداز خوب و اخلاقی است.

ب. پس‌انداز بد: اگر هدف از پس‌انداز و جمع‌آوری اموال ثروت‌اندوزی، احتکار و پرداخت نکردن حقوق واجب مالی و رقابت برای مولتی‌میلیاردر شدن و ثبت در فلان فهرست منطقه‌ای یا جهانی و درنهایت مبهات و فخرفروشی و... باشد، پس‌انداز غیراخلاقی و بد

خواهد بود، چراکه این امر سبب می‌شود سرمایه‌ها در راه‌های موردرضايت الهی به جریان نیفتد و هرگاه بندگان خدا به او نیازمند شدند، به آن‌ها دسترسی نداشته باشند. این شیوه از پس انداز در روش اقتصادی گروهی از متولیان دین یهود از زبان قرآن گزارش شده است: «**الَّذِينَ يَكْنِزُونَ الْذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ - فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ**»^۱ کسانی که طلا و نقره را گنجینه و ذخیره می‌کنند و در راه خدا انفاق نمی‌کنند، آن‌ها را به عذابی دردناک بشارت ۵۵.»

البته این امر به زراندوzan قوم یهود اختصاص ندارد، بلکه هر انسانی که ذخیره‌سازی ثروت را به گونه‌ای انجام دهد که مانع از انفاق و بخشش شود در این دنیا از وجود آسوده و آرامش روحی عمیق ولذت زندگی باشرافت و معنوی محروم می‌گردد و در آخرت از رضايت خداوند دور خواهد ماند و سزای دردناکی خواهد دید.

۳-۲. پیش‌بینی‌پذیری

رفتارهای اقتصادی فرد باید به گونه‌ای باشد که از نظر دیگران، مثلاً اعضای خانواده، پیش‌بینی‌پذیر باشد و بتوانند به وی اعتماد کنند. منشأ این اصل مسئولیت‌پذیری اخلاقی در فرد است. روحیهٔ ذخیرهٔ ثروت و پول باید به گونه‌ای باشد که دیگران بتوانند پیش‌بینی کنند که آیا پدر خانه یا سرپرست خانواده هزینه‌های زندگی شخصی او را پرداخت خواهد کرد یا نه.

فردی جملهٔ جالبی می‌گفت: «بعضی از ما یک عمر گذا زندگی می‌کنیم که خدای ناکرده گدا نشویم.» رفتارهای نامتوازن و غیرمنطقی در دخل و خرج زندگی، پس اندازهای غیرمتعارف و... مانع از مدیریت درست معیشت خواهند شد و بروز رفتارهای غیراخلاقی را به دنبال خواهند داشت.

پرسش‌های درس ◆

۱. نگرش دین دربارهٔ پول و ثروت را تبیین کنید.

۲. قواعد اخلاقی در معیشت ناظر به درآمد و کسب و کار را بنویسید.

۳. قواعد اخلاقی در معیشت ناظر به مصرف را بنویسید.

۴. قواعد اخلاقی در معیشت ناظر به پس انداز را بنویسید.

۵. چگونگی دلالت بخشش بر مدیریت مصرف را تبیین کنید.

براساس قواعد اخلاقی مذکور در درس و تکنیک‌های مدیریت مالی در زندگی خود، یک الگوواره مالی برای خود ترسیم کنید و در کلاس با الگوواره مالی دیگران مقایسه کنید.

◆ منابعی برای مطالعه بیشتر

۱. داگلاس، مارک. (بی‌تا). معامله‌گر منضبط. تهران: چالش.
۲. فاضلی، محمد. (۱۳۸۲). مصرف و سبک زندگی. تهران: علمی و فرهنگی.
۳. فعالی، محمد تقی. (بی‌تا). راز ثروت. قم: تیمامس.
۴. مقدسی، یدالله. (بی‌تا). سبک معيشت معصومان علیهم السلام. قم: بوستان کتاب.